

Komentaras

2015 07 09

Derliaus belaukiant: ne auksiniai 2012-ieji, tačiau nuotaikos skaidrėja

Pastarųjų savaitių įvykiai maisto žaliavų rinkose derliaus laukiantiems Lietuvos ūkininkams įžiebė vilties. Jau porą metų iš eilės įspūdingos apimties derliaus sulaukusi Lietuva vis nusivildavo bandydama jį realizuoti tarptautinėse rinkose. Pasaulio aruodai buvo perpildyti, nes įstabaus derliaus sulaukėme ne tik mes. Šių metų pradžia pokyčių nežadėjo – tiek Tarptautinė grūdų taryba, tiek kiti stambiaji žemės ūkio stebėsenos centrai šiam sezonui prognozavo itin šviesias derliaus perspektyvas ir gausias atsargas laikotarpio pabaigoje. Natūralu, kad tokie lūkesčiai neleido atsitiesti grūdų kainoms.

Tačiau birželį situacija pasikeitė kardinaliai. Perteklinė drėgmė JAV ir besitęsiančios sausras Kanadoje, Australijoje, Argentinoje, ES bei Centrinės ir Rytų Europos šalyse pakando investuotojų lūkesčius ir po ilgos pertraukos pažadino „bulių“ rinką. Rinkos dalyviai karštligiškai puolė uždarinėti trumpąsias pozicijas ir „statyti“ ant grūdų kainų augimo. Tokia jų elgsena vertė grūdus brangti. Kviečių kaina Europoje užkopė į aukščiausią lygį nuo pernai metų pavasario ir tai dar, tikėtina, ne pabaiga. Commerzbank vykdytos apklausos duomenimis, šiuo metu dauguma institucinių ir korporatyvinių investuotojų tikisi tolesnio javų kainų kilimo ilguoju laikotarpiu: 63 proc. apklaustųjų mano, kad kviečių kainos turėtų kilti toliau ir tik 13 proc. tikisi kainų nuosmukio. Vertindami ateinančių trijų mėnesių perspektyvas, apie pusė respondentų tikisi kviečių brangimo, tuo tarpu, kad kviečiai ateinančiais mėnesiais pigo, nemano nė vienas apklausos dalyvis. Be to, europietiški kviečių kainai palankus yra ir pastarosiomis savaitėmis pigęs euras. Besitęsianti Graikijos beprecedentė drama bent taip pasitarnavo Europai – Graikijos rizikos pakąstas euras dolerio atžvilgiu nuvertėjo net virš 3 proc. Dėl to europietiški kviečiai pasaulio rinkose tapo konkurencingesni.

Lietuvos ūkininkams tokios grūdų kainų tendencijos taiso ūpą, nes šiems metams prognozuojamas labai neprastas vietinis derlius. Šiais metais grūdinėmis kultūromis apsėta 7,3 proc. daugiau ploto, nei pernai, o kviečiais apsėtas plotas išaugo net 16,8 proc. Be to, Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas prognozuoja solidų grūdinių kultūrų derlingumo padidėjimą. Viso to pasėkoje, šiais metais turėtume sulaukti dar vieno derliaus rekordo, kuris instituto prognozėmis, turėtų penktadaliu viršyti pernykštį rezultatą ir siekti net 6,4 mln. t. Kviečių derliaus laukiama net 33 proc. didesnio nei pernai, rugių ir kvietrugių turėtų būti prikulta atitinkamai 26 proc. ir 22 proc. daugiau nei 2014 m., tuo tarpu prastesnio nei pernai laukiama miežių ir avižių derliaus.

Tiesa, šiuo metu ES alinanti sausra neaplenkė ir Lietuvos. Ūkininkai nerimauja, kiek stipriai drėgmės stygius gali paveikti šio sezono rezultatus. Vis tik optimizmo įkvepia orų prognozės, numatančios vėsesnius ir lietingus orus jau ateinančią savaitę.

Lietuva yra svarbi tarptautinės prekybos kviečiais žaidėja. Pernai metų duomenimis, pagal kviečių eksportą Lietuva buvo šešta didžiausia eksportuotoja ES ir nusileido tik Prancūzijai, Vokietijai, Rumunijai, Lenkijai ir Bulgarijai. O įtraukus miltų ir kruopų eksporto apimtį Lietuvai tenka garbinga ketvirta pagal eksporto dydį vieta tarp ES valstybių. 2014-iesiems baigiantis įsibėgėjo ir naujojo derliaus eksportas – paskutinį ketvirtį javų eksportuota 26,6 proc. daugiau, nei prieš metus. Tačiau šių metų pirmaisiais mėnesiais eksportas krito tiek dėl sezoninių veiksnių, tiek dėl nepalankios konjunkūros tarptautinėse rinkose. Pagrindinės lietuviškų javų eksporto rinkos pernai buvo Iranas (41 proc. viso javų eksporto), Saudo Arabija (10 proc.), Latvija (8 proc.), Egiptas (7,5 proc.), Turkija (5 proc.) ir Ispanija (4,4 proc.).

Apibendrinat, tikėtina, kad šiemet javų augintojams metai bus visai neblogi. Pakitusi grūdų kainų trajektorija leidžia manyti, kad šio sezono derlių realizuosime geresnėmis sąlygomis, nei pernykštį, o numatomi vėsesni ir lietingi orai išstums sausrą su visomis jos keliamomis rizikomis ir galbūt pavyks fiksuoti naują javų apimtį rekordą.

Indrė Genytė-Pikčienė

Vyriausioji analitikė

Mob. tel. +370 620 78373

Ekonominių tyrimų departamentas | Rinkų tarnyba